

TÜRK BAŞININDA HABER FOTOĞRAFLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ (**)

Arş.Gör. Hüseyin ERYILMAZ*

Gazete, kitle iletişim araçları içinde farklı bir yere sahip. Özellikle, biriktirilip saklanabilmesi, belgesel niteliğini ön plana çıkarırken, hergün satın alınması da gazeteyi diğer kitle iletişim araçlarından ayıran bir özelliği.

Demokratik toplumlarda önemli bir güç olarak kabul edilen basın, kamuoyu oluşturması nedeniyle farklı çevrelerce belirli amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır. Radyo ve TV gibi kitle iletişim araçlarında verilen haberler, belirli bir süre içinde akıp giderken, gazetede yer alan haberler kalıcıdır. Gazete okuru, gazetesini daha geniş bir zaman diliminde okuyabildiği için, haber ve görüntüleri daha rahat algılayıp, anlayabilir.

Bu nedenlerden dolayı, gazetede yer alan haber ve fotoğrafların daha etkili olabileceği savunulabilir. Bu da, gazete haberinin özellikle de fotoğrafının önemini ortaya koymaktadır. Gazete fotoğrafı bu kadar önemli bir konumda kabul edilince, yayımlanan fotoğrafların biçim ve içeriği de ayrı bir önem kazanmaktadır. Vietnam Savaşı'nda çekilen bir fotoğrafın günümüze kadar etkisini sürdürmesi, yayımlandığında ABD'de oluşturduğu kamuoyu nedeniyle savaşın bitirilmesinde en

(*) Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

(**) Bu çalışma 1995 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

önemli etkenlerden biri olması, fotoğrafın ne denli önemli olduğunu kanıtlamaktadır.

Gazeteler fotoğraf yayımlayabildikleri için, daha çabuk haber verebilen radyodan farklı bir özelliğe sahiptir. Fakat TV'nin yayına başlaması, gazeteleri TV ile bir rekabet ortamına sokmuştur. Bu rekabet ortamında gazeteler TV'den daha ayrıntılı haber ve fotoğraf vererek tirajlarını korumaya çalışmış, bir süre sonra da renkli fotoğraf kullanmaya başlayarak, siyah-beyaz TV'den ayırmedici önemli bir özellik kazanmışlardır.

Fakat TV'nin de renkli yayına geçmesi ile, gazeteler için yeni bir sıkıntı başlamıştır. Bu dönemde gazeteler farklılık arayışlarına girmişlerdir.

Türkiye'de 1980 askeri yönetimi döneminde basın, yoğun bir baskı ve sansür dönemi yaşamıştır. Gazeteler toplatılmış, gazeteciler hapis cezalarına çarptırılmışlardır. Askeri rejim sonrası demokratik sistemin yeniden hayata geçirilmesi ile kısmen de olsa özgürlüğünü kazanan basın, özellikle de gazeteler bu kez de yasalardaki boşluklar kullanılarak kurulan özel TV'lerle karşılaşmışlardır. Önceleri devletin resmi yayın organı TRT karşısında, çokseslilik, siyasi düşünce farkları ve yorum yazıları ile farklılık sağlayan gazeteler, özel TV'ler yayına başladığında bu özelliklerini de kaybetmişlerdir. Bu dönemde özel TV'lerle rekabet etmek zorunda kalan gazeteler okuyucularını kaybetmekle karşı karşıya kalmış, tekrar farklılık arayışlarına girmiştir. Lotarya ve benzeri girişimlerle okuyucu toplamaya çalışan gazetelerin diğer bir girişimi de, kolay okunabilir olmak biçiminde gerçekleşmiştir.

Gazetelerin görsel yanı ön plana çıkarılmaya çalışılırken, fotoğraf altı haber; büyük başlıklar; başladığı yerde biten, devama gitmeyen ya da spotlarla verilen haberler artmaya başlamıştır. Hürriyet ve Milliyet gazetelerinin logo ve sayfa düzenleme biçimlerini değiştirmeleri de, bu çabaların ürünü olarak kabul edilebilir.

Bu dönemde gazetelerin okuyucu kaybetme korkusu ile kolay okunabilir gazete çıkarmak ve daha çok görsel malzeme kullanmak biçiminde bir farklılık yaratmaya çalıştığı düşünülebilir.

Fotoğrafın gazetede manipüle edilebilmesi, gerçeklik özelliğinin yanında çok kolay yalan söyleyebilmesi, fotoğrafı çok önemli bir iletişim aracı konumuna sokmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, fotoğraflar üzerinde değişiklik yapmayı çok kolaylaştırırken, bu özellik de kimi çevrelerce kullanılmaktadır. Yakın bir geçmişte bir basın toplantısında çekilmiş fotoğrafta yapılan değişiklik, belleklerden silinmemiştir. Toplantıda konuşan kişinin arkasında yer alan Atatürk fotoğrafı gazetelerde yayımlanırken, Atatürkçü düşünce karşıtı bir gazetede aynı fotoğraf değiştirilerek, Atatürk görüntüsü yok edilerek yayımlanmıştır.

Gazetelerin görsel malzemeye yönelmeleri dikkate alındığında, özellikle de fotoğrafların biçim ve içeriklerinde iyi ya da kötü yönde bir değişme olup olmadığı önem kazanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, 1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde kullanılan haber fotoğrafları arasında, haber fotoğrafının sahip olması gereken özellikler bakımından farklılık olup olmadığını araştırmaktır.

Ayrıca bu çalışmada, 1984-1993 yılları arasında bu üç gazetede yer alan fotoğraf sayıları, kapladıkları alan ve siyah-beyaz fotoğraf kullanım oranı belirlenecektir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, 1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde kullanılan haber fotoğrafları arasında, haber fotoğrafının sahip olması gereken özellikler bakımından farklılık olup olmadığını araştırmak ve yine bu yıllar arasında bu üç gazetede yer alan fotoğraf sayıları, kapladıkları alan ve siyah-beyaz fotoğraf kullanım oranını belirlemektir.

A-1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğrafları arasında kompozisyon özellikleri bakımından farklılıklar var mıdır?

1-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında üç çizgi kuralına yer vermeleri bakımından farklılıklar var mıdır?

2-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında görsel denge kuralına yer vermeleri bakımından farklılıklar var mıdır?

3-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında, çizgi kuralına yer vermeleri bakımından farklılıklar var mıdır?

4-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında kontrast kuralına yer vermeleri bakımından farklılıklar var mıdır?

B-1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğrafları arasında anlatım özellikleri bakımından farklılıklar var mıdır?

1-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında haber hakkında ipucu taşıması bakımından farklılıklar var mıdır?

2-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında haberin anlaşılır olması için başka fotoğraflara yer verilmesi bakımından farklılıklar var mıdır?

3-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında haberin kolay anlaşılır olması için fotoğrafın yayınlanma zorunluluğu bakımından farklılıklar var mıdır?

4-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında kadrajın haber içeriğini aktarma yeterliliği bakımından farklılıklar var mıdır?

C-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarının sayısı nedir?

1-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Hürriyet gazetesinde yer alan haber fotoğraflarının sayısı nedir?

2-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Milliyet gazetesinde yer alan haber fotoğraflarının sayısı nedir?

3-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Cumhuriyet gazetesinde yer alan haber fotoğraflarının sayısı nedir?

D-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarının kapladığı alan nedir?

1-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Hürriyet gazetesinde yer alan haber fotoğraflarının kapladığı alan nedir?

2-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Milliyet gazetesinde yer alan haber fotoğraflarının kapladığı alan nedir?

3-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Cumhuriyet gazetesinde yer alan haber fotoğraflarının kapladığı alan nedir?

E-1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde yer alan siyah-beyaz haber fotoğraf sayısı nedir? Cumhuriyet gazetesi siyah-beyaz yayımlandığı için, bu kapsamın dışında tutulmuştur.

1-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Hürriyet gazetesinde yer alan siyah-beyaz haber fotoğraf sayısı nedir?

2-1984-1993 yıllarında ekim ayında yayımlanan Milliyet gazetesinde yer alan siyah-beyaz haber fotoğraf sayısı nedir?

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Eskişehir il merkezinde oturan, en az 4 yıllık bir üniversite mezunu, günlük gazete okuyan kişilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlenen evrenden yansız atama yolu ile seçilen 30 kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak üzere araştırmacı tarafından geliştirilen "Fotoğrafın Kompozisyon ve Anlatım Özelliklerini Dereceleme Ölçeği" kullanılmıştır.

Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde fotoğrafın kompozisyon özellikleri derecelendirilmeye, ikinci bölümde ise fotoğrafın anlatım özellikleri derecelendirilmeye çalışılmıştır. Her iki bölümde de 4'er soru yer almıştır. Soruların değerlendirilebilmesi için 5-1 puan aralığında 5'li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten ne kadar yüksek puan alınır, fotoğrafın araştırılan niteliğinin o kadar iyi olduğu kabul edilmiştir.

Ölçeğin amacı düşünülerek yapı geçerliliği çalışması yapılmıştır. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla, haber fotoğrafında bulunması gereken özellikler sıralanmış ve anket sorularının bu nitelikleri ölçüp ölçmediği örneklem grubunun tüm özelliklerini yansıtan iki birey üzerinde sınanmış ve ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini belirleyebilmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçek örneklem grubunun özelliklerini yansıtan 14 kişiye 2 hafta ara ile iki kez uygulanmış ve güvenilirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur.

1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Milliyet, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde haber fotoğraflarının niceliksel bakımdan (1.sayfada yer alan fotoğrafların kapladığı alan, fotoğraf sayısı ve siyah-beyaz fotoğraf kullanımı) farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere bu gazetelerin birinci sayfaları, bu

özellikler bakımından demografik verileri araştırmacı tarafından ölçülmüştür. Fotoğrafin kapladığı alan için cm^2 hesabı, fotoğraf sayısı ve siyah beyaz fotoğraflar için ise sayım yapılmıştır.

Bu çalışmada 1984 ve 1993 yılları Ekim ayında yayımlanan Milliyet, Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri kullanılmıştır. Bu gazetelerin kullanılma nedeni, haber yayımlamakta olan en eski 3 gazete olmasıdır. 1984 ve 1993 yıllarının seçilmiş olması ise 1984'te, çok partili yaşama geçişin getirmiş olduğu basın özgürlüğü ortamının olması, 1993'te ise özel TV'lerin yayına geçmesi dönemi ve gazetelerde olası görsel değişimin hedeflendiği dönem olmasıdır. Yine bu çalışmada sadece Ekim ayında yayımlanan gazetelerin seçilmiş olması ise yansız atama yöntemi ile sağlanmıştır. Araştırmanın getireceği mali yük düşünülerek sadece 1 ay ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada iki tür araştırma yöntemi kullanılmıştır. Birincisi, 1984 ve 1993 yılları arasında yayımlanan Milliyet, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin kompozisyon ve anlatım özellikleri bakımında farklılıklar olup olmadığını belirlemek üzere, "nedensel karşılaştırma yöntemi", ikincisi de. 1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Milliyet, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde haber fotoğraflarının niceliksel bakımdan (kapladığı alan, fotoğraf sayısı ve siyah-beyaz fotoğraf kullanımı) nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemek üzere "betimsel yöntem" kullanılmıştır (Kaptan, 1977; Karasar, 1991).

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Birinci amaca ilişkin veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Bunun için, her üç gazetenin 1984-1993 yılları ekim aylarına ait gazetelerin 1.sayfalarında her üç gazetede de yer alan 10 haber fotoğrafları belirlenerek, kesildi. Her bir deneğe 3 tane 1984 yılı ekim ayında yayımlanan haber fotoğrafı ve 3 tane de 1993 yılı ekim ayında yayımlanan haber fotoğrafı dosyalanarak verildi. Ve deneklerin ölçekte yer alan sorulara göre, nitelik bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Deneklerden, ölçekteki soruları anlamayanlar olduğu durumda araştırmacı tarafından kısaca her bir özellik anlatılmıştır.

Haber fotoğraflarının nicelik yönden değerlendirilmesi için de 1984-1993 yılı ekim ayında yayımlanan her üç gazetede yer alan haber fotoğrafları kapladıkları alan bakımından cm^2 hesaplaması yapılarak, fotoğraf sayısı ve siyah-beyaz fotoğraf kullanımı ise sayım yapılarak araştırmacı tarafından belirlenmiştir.

Bu üç gazetenin haber ve anlatım özellikleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için istatistiksel yöntemlerden t test kullanılmıştır. t testi grupların ortalamaları hesaplanarak aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını ortaya koyan istatistiksel yöntemdir.

BULGULAR

1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında kompozisyon özellikleri kapsamında: üç çizgi kuralına, görsel denge kuralına, bakışı yönlendiren çizgi kuralına yer vermeleri bakımından farklılık bulunamamış ancak kontrast kuralına yer vermeleri bakımından anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Bu üç gazetede yer alan haber fotoğraflarında anlatım özellikleri açısından: haberin anlaşılır olması için başka fotoğraflara yer verilmesi, haberin kolay anlaşılır olması için fotoğrafın yayınlanma zorunluğu, haber fotoğraflarında kadrajın haber içeriğini aktarma yeterliği bakımından farklılık bulunamamış ancak fotoğrafların haber hakkında ipucu taşıması bakımından farklılıklar bulunmuştur.

Bu üç gazetede 1984-1993 yıllarında yer alan haber fotoğrafları sayısı şu şekildedir.

	1984	1993
Hürriyet	171	163
Milliyet	178	139
Cumhuriyet	89	71

Haber fotoğraflarının kapladığı alan (cm^2) incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

	1984	1993
Hürriyet	17472 cm^2	11429 cm^2
Milliyet	14131 cm^2	11095 cm^2
Cumhuriyet	11512 cm^2	9641 cm^2

1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde yer alan siyah-beyaz haber fotoğraf sayıları incelendiğinde: Hürriyet gazetesinde 1984 yılında 28 siyah-beyaz haber fotoğrafı yer almış, 1993 yılında ise siyah-beyaz haber fotoğrafı yer almamıştır; Milliyet gazetesinde 1984 yılında bu sayı 20 iken, 1993 yılında 0'dır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada 1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarında niteliksel açıdan (anlatım ve kompozisyon özellikleri) farklılıklar olup olmadığı araştırılmış; ayrıca yine bu yılların ekim ayında yayımlanan bu üç gazetenin niceliksel açıdan (haber fotoğraflarının kapladığı alan, fotoğraf sayısı ve siyah-beyaz fotoğraf sayısı) özellikleri belirlenmiştir.

Bu tür araştırmalarla ilgili kaynaklar incelendiğinde, özel olarak böyle bir çalışmaya rastlanamamıştır ancak, araştırmada belirlenen nitelik ve niceliksel özelliklere kaynaklarda rastlandığı, bu nedenle de bu bağlamda bir tutarlılık olduğu söylenebilir. (*)

Denekler, 1984 ve 1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğrafları arasında kompozisyon özellikleri bakımından, farklılıklar olup olmadığını değerlendirmişlerdir. Kompozisyon özellikleri, üç çizgi kuralı (dikkat noktasının altın oran kurallarına göre seçilmesi), görsel denge, çizgi ve güç çizgileri (fotoğrafta bakışı yönlendiren el, kol, yol gibi çizgiler), ve kontrast (dikkat noktasını ön ve arka plandan ayıran renk ya da ton zıtlığı) olmak üzere 4 grupta toplanmıştır. Bu dört grubun denekler tarafından değerlendirilmesinde, 1984-1993 yıllarında yayımlanan üç gazetede üç çizgi kuralı, görsel denge ve güç çizgileri açısından fark bulmadıklarını belirtirlerken, kontrast açısından bir farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Fotoğraf tekniğinde kontrast, gerekli olan fakat çok önemli olmayan bir öğedir. Günümüzde kullanılan teknolojinin getirdiği olanaklar dikkate alındığında da, bir fotoğrafı kontrastlaştırmak için özel bir yetenek gerekmediği, bilgisayar programlarının bu anlamda çok büyük kolaylıklar sağladığı ifade edilebilir. Yeterince kontrast olmayan bir fotoğraf, ilgili programlar kullanılarak istenilen ölçüde kontrastlaştırılabilir.

1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haber fotoğraflarının anlatım özellikleri bakımından farklılığı olup olmadığı değerlendirildiğinde ise, haber fotoğrafının haber hakkında ipucu taşıması özelliği bakımından farklılık bulunmuştur. Her iki grubun ortalama puanları incelendiğinde 1993 yılında yayımlanan fotoğraflara ilişkin ortalamaların daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle de, 1993 yılında yayımlanan fotoğraflarda, fotoğrafın haber hakkında ipucu taşıması bakımından olumlu gelişmeler olduğu söylenebilir. Ancak, haberin anlaşılır olabilmesi için başka

(*) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz: Robert Bohle, *From News To Newsprint*; Sabit Kalfagil, *Sanat ve Sanat Eğitimi*.

fotoğraflara yer verilmesi gerekliliği, haberin daha kolay anlaşılabilmesi için incelenen fotoğrafların yayımlanma zorunluluğu ve belirlenen kadraların haber içeriğini aktarma yeterliliği özellikleri bakımından farklılıklar olmadığı ifade edilmektedir. Bu açılardan değerlendirildiğinde de, yazılı basın görsel malzeme kullanma konusunda yetersiz olduğu, görsel malzeme kullanımına gereken önemi vermediği ifade edilebilir. Günümüzde iletişim biçimleri sürekli olarak görselleşmeye giderken, kimi çevrelerce “görsel kirlilik “ tartışmaları yapılırken, Türk yazılı basınının bu konuya gereken önemi vermeyişi, görsel malzeme kullanımındaki yetersizliği, gazetelerin haber verme işlevini yeterince yerine getirmediği; tiraj alabilmek için yapılan uygulamalar da dikkate alındığında, gazetecilik kaygısının ikinci planda kaldığı söylenebilir. Bilimsel ve teknik çalışmaların yapıldığı çevrelerde 10 yıllık bir zaman diliminde meydana gelen değişim ve ilerlemeler dikkate alındığında, gazetecilik ve haberleşme alanında da önemli değişimlerin, gelişmelerin oluşması beklenmelidir. Ancak, baskı ve iletişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler dikkate alındığında, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olayın görüntülerinin bir kaç dakika içinde bütün dünyaya ulaştığı günümüzde, yazılı basının bu olanakları kullanamayışı, başka bir deyişle görsel malzeme kullanma konusundaki yetersizliği tartışılması gereken bir konudur. Gazetelerin künyelerine bakıldığında da bir fotoğraf editörünün olmayışı, görsel malzemeye ne düzeyde önem verildiğini gösteren bir kanıt olarak değerlendirilebilir.

1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin her birinde ekim ayı içinde yer alan haber fotoğraf sayıları incelendiğinde her üç gazetenin de genel olarak haber fotoğraf sayısını azaltma eğiliminde olduğu görülmektedir. Görsel iletişimin geliştiği, özellikle de özel TV'lerin yayında buldukları dönemde, okuyucuya alternatif haber ve yorum kaynağı olmaktan uzaklaşan gazetelerin alternatif görüntülerle bu açığı kapatmaya çalışmaları beklenebilir. Ancak görsel malzeme kullanımında uygulanan yöntem, görüntülerin azaltılması bu anlamda da gazetelerin alternatif olabilirliklerini ortadan kaldıracak düzeydedir. Öte yandan, bunun olumlu bir gelişme olduğu da söylenebilir. Günümüzde çok ileri boyutlara ulaşan görselleşme, yanı sıra görsel kirlenme, insanları okumaktan uzaklaştırmaktadır. Okuyan değil, bakan insanları çoğaltmaktadır. Böyle bir dönemde daha az görüntü, daha fazla enformasyon olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinin her birinde ekim ayı içinde yer alan haber fotoğraflarının gazetede kapladıkları alanlar incelendiğinde her üç gazetenin de genel olarak fotoğrafa ayırdıkları yer oranını azaltma eğiliminde olduğu görülmektedir.

1984-1993 yıllarında yayımlanan Hürriyet, Milliyet gazetelerinin her birinde ekim ayı içinde yer alan siyah-beyaz fotoğraf sayıları incelendiğinde, her iki gazetenin de 1984 yılında birinci sayfalarında siyah-beyaz fotoğrafa yer verdikleri görülürken, ikinci dönemde (1993 dönemi), birinci sayfalarında siyah-beyaz fotoğrafa yer vermedikleri görülmüştür; Cumhuriyet gazetesi siyah-beyaz yayımlandığı için, bu kapsamın dışında tutulmuştur.